

**HOGE RAAD VOOR
DE ECONOMISCHE
BEROEPEN**

North Gate III 5^e verdieping
Koning Albert II-laan 16 - 1000 Brussel
Tel. 02/206.48.71 Fax 02/201.66.19
E-mail : CSPEHREB@skynet.be

Advies van 5 november 2001 inzake de overgangsmaatregelen betreffende het eerste gedeelte van het bekwaamheidsexamen voor accountant en/of belastingconsulent

bijlage II

Samenvatting

De Hoge Raad werd door de Voorzitter van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten verzocht advies uit te brengen over de overgangsmaatregelen betreffende het eerste gedeelte van het bekwaamheidsexamen voor accountant en/of belastingconsulent.

Gelet op de geldende wetteksten, het voorontwerp van koninklijk besluit betreffende de toegang tot het beroep van accountant en/of belastingconsulent, het advies van de Hoge Raad van 17 mei 2001 over dit voorontwerp van koninklijk besluit en de op 8 oktober 2001 door de Raad van het IAB goedgekeurde nota, verheugt de Hoge Raad zich over de pro-actieve houding van de Raad van het IAB ter zake en kan de Hoge Raad, behoudens enige inhoudelijke aanpassingen, de door de Raad van het IAB voorgestelde beleidslijn bijtreden.

De Hoge Raad wenst de Raad van het IAB te wijzen op het belang van het duidelijk en kwaliteitsvol informeren van de kandidaat-stagiairs die het in februari/maart 2002 georganiseerde examen geheel of ten dele zullen afleggen, maar ook van de onderwijsinstellingen wiens medewerking wordt gevraagd om de dossiers van de examinandi te valideren.

Dit advies heeft betrekking op de bepalingen die van toepassing zullen zijn totdat een nieuw koninklijk besluit betreffende de toegang tot het beroep van de accountants en/of de belastingconsulenten dat thans door de Raad van State wordt onderzocht, in werking zal treden.

Inhoudstafel

1. Uiteenzetting van de context
2. Onderzoek van de vakken waarop de vrijstellingen voor de accountants betrekking kunnen hebben
3. Onderzoek van de vakken waarop de vrijstellingen voor de belastingconsulenten betrekking kunnen hebben
4. Toekenningsmodaliteiten van de vrijstellingen
  - 4.1. Hoger onderwijs van het korte type
  - 4.2. Universitair onderwijs en hoger onderwijs van het lange type
5. Opmerkingen over het verloop van het examen
6. Behoorlijk informeren van de examinandi
7. Behoorlijk informeren van de universitaire en gelijkwaardige onderwijsinstellingen

Bijlage 1: Voorontwerp van koninklijk besluit van ... betreffende het toelatingsexamen, de stage en het bekwaamheidsexamen van accountant en/of belastingconsulent (simulatie op basis van het advies van de Hoge Raad uitgebracht op 17 mei 2001)

Bijlage 2: Vergelijking van het huidige koninklijk besluit betreffende de toegang tot het beroep met het door de Hoge Raad onderzochte voorontwerp van koninklijk besluit

1. Uiteenzetting van de context

De basisbeginselen betreffende de toegang tot het beroep van accountant werden vastgesteld overeenkomstig de voorschriften van de wet van 21 februari 1985 tot hervorming van het bedrijfsrevisoraat, die onder meer het Instituut van de Accountants heeft opgericht (Hoofdstuk IV). Ter uitvoering van deze wet werden twee koninklijke besluiten betreffende de toegang tot het beroep genomen: het koninklijk besluit van 20 april 1990 betreffende de stage van de kandidaat-accountants en het koninklijk besluit van 20 april 1990 houdende vaststelling van het programma en de voorwaarden voor het bekwaamheidsexamen van accountant.

Sinds de integratie van de belastingconsulenten in het Instituut van de Accountants in 1999, naar aanleiding waarvan het Instituut de nieuwe benaming Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten kreeg, wordt de werking van het Instituut beheerst door de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen (Titels II tot V). Inzonderheid heeft artikel 63 van voornoemde wet Hoofdstuk IV van de wet van 21 februari 1985 opgeheven.

Rekening houdend met de vervanging van de basiswettekst met betrekking tot de accountants en met de uitbreiding van de bevoegdheden van het Instituut van de Accountants tot de Belastingconsulenten, is het noodzakelijk een nieuw koninklijk besluit op te stellen tot regeling van de toegang tot het beroep van accountant en/of belastingconsulent.

Overeenkomstig de wettelijke bepalingen gelastte de Minister van Economie de Hoge Raad een advies te verstrekken over een voorontwerp van koninklijk besluit tot regeling van de toegang tot het beroep van de leden van het IAB. In dat advies van 17 mei 2001 adviseerde de Hoge Raad verschillende inhoudelijke wijzigingen. Ter zake moet in het bijzon-

der het voorstel van de Hoge Raad worden vermeld betreffende de invoering van een doeltreffend systeem van vrijstellingen inzake het toelatingsexamen voor de stage van accountant en/of belastingconsulent.

Naar aanleiding van de voorstellen van de Hoge Raad op het stuk van de toekenning van vrijstellingen, waarmede rekening werd gehouden bij het opstellen van het nieuwe ontwerp van koninklijk besluit dat inmiddels aan de Raad van State is overgemaakt, heeft de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten op vrijwillige basis en binnen het huidig wettelijk kader een vrijstellingssysteem uitgewerkt, overeenkomstig artikel 4 van het koninklijk besluit van 20 april 1990 houdende vaststelling van het programma en de voorwaarden voor het bekwaamheidsexamen van accountant.

Ingevolge de nota, door de Raad van het IAB goedgekeurd op 8 oktober 2001, verzocht het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten de Hoge Raad om advies betreffende volgende punten:

- **de uitwerking van een vrijstellingsstelsel voor de accountants** met betrekking tot het eerste deel van het bekwaamheidsexamen (toelatingsexamen) beoogd in het koninklijk besluit van 20 april 1990, dat in de mate van het mogelijke aansluit bij de voorstellen van de Hoge Raad op het gebied van de vrijstellingen met betrekking tot het nieuwe koninklijk besluit dat ter uitvoering van de wet van 22 april 1999 moet worden genomen;
- **de organisatie van een toelatingsexamen voor degenen die de titel van belastingconsulent willen voeren**, en die niet over de beroepservaring beschikken waardoor ze kunnen genieten van de overgangsmatregelen ingevolge de inwerkingtreding van de wet van 22 april 1999;

1. Voor zover de belastingconsulenten niet onder de twee koninklijke besluiten van 20 april 1990, genomen tot uitvoering van de wet van 21 februari 1985, vallen, stelt de Raad van het IAB voor de kandidaten die enkel de titel van belastingconsulent beogen, "ambtshalve vrij te stellen" van de vakken die niet onder het toelatingsexamen vallen volgens het voorontwerp van koninklijk besluit dat aan het advies van de Hoge Raad werd onderworpen.

2. “Dit impliceert een aanpassing van de bestaande IDAC-examens in de richting van de fiscaliteit en desgevallend een gedeeltelijke vrijstelling van de boekhoudkundige vakken voor de zuivere belastingconsulenten.” (Doc. 1923/3 – p. 4).

- *de beperking van de fiscale vakken waarop het toelatingsexamen in de huidige regeling betrekking heeft tot vier van de acht* door de Hoge Raad voorgestelde *fiscale vakken* (algemene beginselen van fiscaal recht, personenbelasting, vennootschapsbelasting en belasting over de toegevoegde

waarde). De Raad van het IAB moet zich immers schikken naar het huidige wettelijk kader, ook nu de integratie van de belastingconsulenten in het IAB een aanpassing van de fiscale vakken die onder het toelatingsexamen vallen impliceert².

2. Onderzoek van de vakken waarop de vrijstellingen voor de accountants betrekking kunnen hebben

In bijlage I is een uittreksel opgenomen van artikel 3, § 1, van het voorontwerp van koninklijk besluit³ betreffende het toelatingsexamen, de stage en het bekwaamheidsexamen van accountant en/of belastingconsulent, dat de lijst weergeeft van de vakken waarop het toelatingsexamen van de accountants betrekking heeft.

Bijlage II is een vergelijking van de bepalingen van het koninklijk besluit van 20 april 1990 en deze van het voorontwerp van koninklijk besluit dat in 2001 aan het advies van de Hoge Raad werd onderworpen (zoals aangepast om rekening te houden met dit advies van de Hoge Raad) betreffende de vakken waarop het toelatingsexamen tot de stage van accountant betrekking heeft.

Op basis van tabel 1, die de geïllustreerde vakken in artikel 3, § 1 van het koninklijk besluit van 20 april 1990 vergelijkt met de vakken opgesomd in de voor advies voorgelegde nota, stelt de Hoge Raad vast dat, *behalve verschillende indelingen van de (fiscale en juridische) vakken, twee vakken* met betrekking tot het eerste gedeelte van het bekwaamheidsexamen in het koninklijk besluit van 20 april 1990 houdende vaststelling van het pro-

gramma en de voorwaarden voor het bekwaamheidsexamen van accountant, *niet* op de lijst van de vakken *voorkomen*: “normen voor de opstelling van de jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen alsmede methoden voor de waardering van activa en passiva en voor de bepaling van het resultaat” en “faillissementsrecht en soortgelijke procedures”.

De leerstof van het vak “faillissementsrecht en soortgelijke procedures” werd door de Raad van het IAB vermoedelijk in het vak “vennootschaps- en handelsrecht” opgenomen. Niettemin wenst de Hoge Raad te onderstrepen dat het vak “faillissementsrecht en soortgelijke procedures” zeker het voorwerp moet uitmaken van een vraag aan de examinandi die niet vrijgesteld zijn van het vak “vennootschaps- en handelsrecht”. Voor zover deze stof in het vennootschaps- en handelsrecht is opgenomen, mag daarboven geen vrijstelling worden verleend aan een kandidaat-accountant en/of belastingconsulent, wanneer hij wel voldoende lessen heeft gevolgd maar het faillissementsrecht en soortgelijke procedures geen deel uitmaken van de leerstof van het gevolgde onderwijs.

3. De in bijlage I opgenomen bepaling werd “aangepast” om rekening te houden met het advies van 17 mei 2001 van de Hoge Raad (hypothese waaronder de nota van de Raad van het IAB werd opgevat).

Tabel 1

Vakken met betrekking tot het eerste gedeelte van het bekwaamheidsexamen beoogd in het koninklijk besluit van 20 april 1990 houdende vaststelling van het programma en de voorwaarden voor het bekwaamheidsexamen van accountant – Het eerste gedeelte van het bekwaamheidsexamen heeft betrekking op volgende vakken (Artikel 3, § 1 a)	Vakken van het IAB (van toepassing op de kandidaat-accountants)
– Accountantsonderzoek	13 Externe controle
– Analyse en kritische beoordeling van jaarrekeningen	3 Analyse en kritische beoordeling van jaarrekeningen
– Algemene boekhouding, met inbegrip van de wetgeving op de boekhouding en de jaarrekeningen van de ondernemingen	1 Algemene boekhouding
– Geconsolideerde jaarrekeningen, met inbegrip van de wettelijke regels die terzake toepasselijk zijn	2 Geconsolideerde jaarrekeningen
– Analytische bedrijfsboekhouding en management accounting	4 Analytische boekhouding en management accounting
– Interne controle	12 Interne controle
– Normen voor de opstelling van de jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen, alsmede methoden voor de waardering van activa en passiva en voor de bepaling van het resultaat	
– Rechtsvoorschriften alsmede gedrags- en beroepsregels betreffende de accountancy en de wettelijke controle van boekhoudbescheiden en de daarmee gelaste controleurs	7 Beroepsaansprakelijkheid, deontologie en bijzondere opdrachten
– Organisatie van de boekhoudingsdiensten en van de administratieve diensten van de ondernemingen	6 Organisatie van de onderneming
b) voor zover van belang voor de accountancy en de controle van de rekeningen	
– Faillissementsrecht en soortgelijke procedures	
– Belastingrecht	10 Directe fiscaliteit: algemene beginselen van fiscaal recht (of een soortgelijke benaming, zoals: fiscaal recht), personenbelasting, vennootschapsbelasting
	11 Indirecte fiscaliteit: BTW
– Burgerlijk en handelsrecht met inbegrip van vennootschapsrecht	5 Vennootschaps- en handelsrecht
	8 Burgerlijk recht
– Arbeids- en sociale zekerheidsrecht	9 Sociaal recht
– Informatie- en informaticasystemen	14 Informatica
– Bedrijfseconomie, algemene economie, geld- en kredietwezen	16 Bedrijfseconomie, algemene economie, geld- en kredietwezen
– Wiskunde en statistiek	15 Wiskunde en Statistiek
– Grondbeginselen van financieel bedrijfsbeheer met inbegrip van de controle van de rekeningen	17 Beginselen van financieel bedrijfsbeheer

3. Onderzoek van de vakken waarop de vrijstellingen voor de belastingconsulenten betrekking kunnen hebben

In bijlage I is een uittreksel opgenomen van artikel 3, § 2, van het voorontwerp van koninklijk besluit⁴ betreffende het toelatingsexamen tot de stage en het bekwaamheidsexamen van accountant en/of belastingconsulent, dat de lijst weergeeft van de vakken waarop het toelatingsexamen van de belastingconsulenten betrekking heeft.

Op basis van tabel 2, die de geïndiceerde vakken in het voorontwerp van koninklijk besluit betreffende het toelatingsexamen tot de stage en het bekwaamheidsexamen van accountant en/of belastingconsulent vergelijkt met de vakken opgesomd in de voor advies overgemaakte nota, stelt de Hoge Raad vast dat, **behalve verschillende indelingen van de** (fiscale en juridische) **vakken, drie vakken** met betrekking tot het toelatingsexamen in § 2 van het voorontwerp van koninklijk besluit (opgenomen in bijlage I), **niet** op de lijst van de vakken **voorkomen**: “boekhoudrecht”, “wetgeving betreffende de ondernemingen in moeilijkheden” en “bedrijfseconomie, algemene economie, geld- en kredietwezen”.

De Hoge Raad stelt daarentegen vast dat de door de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten goedgekeurde nota **melding maakt van het vak “Organisatie van de onderneming”, dat geen deel uitmaakt van de vakken** waaraan de kandidaat-belastingconsulenten onderworpen zijn in het kader van hun toelatingsexamen.

Daarenboven stelt de Hoge Raad vast dat **de kandidaat-belastingconsulenten**

die in februari/maart 2002 aan het toelatingsexamen deelnemen, niet zullen ondervraagd worden over een gedeelte van de fiscale vakken. Deze situatie, die zowel geldt voor de accountants als voor de belastingconsulenten, zal opnieuw moeten worden onderzocht in het licht van het nieuwe koninklijk besluit voor degenen die aan het toelatingsexamen hebben deelgenomen maar slechts voor een gedeelte van de vakken zijn geslaagd. Het is daarentegen logisch dat de kandidaten, zowel kandidaat-accountants als kandidaat-belastingconsulenten, die voor alle vakken van de examen-zitting februari/maart 2002 zullen geslaagd zijn en bijgevolg tot de stage zijn toegelaten, achteraf in de loop van hun stage geen theoretisch examen zullen moeten afleggen betreffende deze vier andere fiscale vakken.

Uit een vergelijking tussen de vakken die van toepassing zijn op de accountants en deze die van toepassing zijn op de belastingconsulenten, blijkt ten slotte dat **de indeling van bepaalde vakken verschilt**:

- Vakken van toepassing op de accountants:
Vennootschaps- en handelsrecht
Burgerlijk recht
- Vakken van toepassing op de belastingconsulenten:
Vennootschapsrecht
Handels- en burgerlijk recht.

Deze verschillende indelingen doen, volgens de Hoge Raad, afbreuk aan de duidelijkheid van de criteria voor de toekenning van vrijstellingen.

4. De in bijlage I opgenomen bepaling werd “aangepast” om rekening te houden met het advies van 17 mei 2001 van de Hoge Raad (hypothese waaronder de nota van de Raad van het IAB werd opgevat).

Tabel 2

<p>Vakken beoogd in het voorontwerp van koninklijk besluit van ... betreffende het toelatingsexamen, de stage en het bekwaamheidsexamen van accountant en/of belastingconsulent (aangepast om rekening te houden met de opmerkingen geformuleerd door de Hoge Raad in zijn advies van 17 mei 2001). Het toelatingsexamen tot de stage van belastingconsulent heeft betrekking op volgende vakken (Artikel 3, § 2):</p>	<p>Vakken van het IAB (van toepassing op de kandidaat-belastingconsulenten)</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Algemene boekhouding 	<p>1 Algemene boekhouding</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Boekhoudrecht 	
<ul style="list-style-type: none"> – Algemene beginselen van fiscaal recht 	<p>2 Directe fiscaliteit: algemene beginselen van fiscaal recht</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Personenbelasting 	<p>(of een soortgelijke benaming, zoals: fiscaal recht),</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Vennootschapsbelasting 	<p>personenbelasting, vennootschapsbelasting</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Belasting over de toegevoegde waarde 	<p>3 Indirecte fiscaliteit: BTW</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Beginselen van registratie- en successierechten 	
<ul style="list-style-type: none"> – Beginselen van gewestelijke en lokale belastingen 	
<ul style="list-style-type: none"> – Beginselen van Europees en internationaal fiscaal recht 	
<ul style="list-style-type: none"> – Fiscale procedure 	
<ul style="list-style-type: none"> – Bij een benadering <i>de lege lata</i> rechtsvoorschriften alsmede gedrags- en beroepsregels betreffende de accountancy, het fiscaal advies en de andere wettelijke opdrachten van de belastingconsulent; – Bij een benadering <i>de lege ferenda</i> rechtsvoorschriften alsmede gedrags- en beroepsregels betreffende de accountancy, het belastingadvies en de wettelijke controle van de boekhoudbescheiden 	<p>4 Beroepsaansprakelijkheid, deontologie en bijzondere opdrachten</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Vennootschapsrecht en wetgeving betreffende de ondernemingen in moeilijkheden 	<p>5 Vennootschapsrecht</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Beginselen van burgerlijk en handelsrecht 	<p>6 Handels- en burgerlijk recht</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Beginselen van arbeidsrecht en socialezekerheidsrecht 	<p>7 Sociaal recht</p>
	<p>8 Organisatie van de onderneming</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Beginselen van bedrijfseconomie, algemene economie en geld- en kredietwezen 	
<ul style="list-style-type: none"> – Informatie- en informaticasystemen 	<p>9 Informatica</p>

4. Toekenningsmodaliteiten van de vrijstellingen

De Hoge Raad diende zich te buigen over de modaliteiten voor de toekenning van vrijstellingen, door de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten voorgesteld in punt III van zijn nota met als titel "Vrijstellingssysteem voor het toelatingsexamen van 2002".

4.1. Hoger onderwijs van het korte type

- Betreffende de gegradueerden in de boekhouding

De Hoge Raad wenst te onderstrepen dat **de vrijstelling inzake "algemene boekhouding"** beoogd in zijn advies van 17 mei 2001 **niet geldt voor "boekhoudrecht"**.

Bovendien vraagt de Hoge Raad zich af of **deze kandidaten geen recht hebben op een vrijstelling voor "algemene beginselen van fiscaal recht"**. Derhalve stelt de Hoge Raad voor een systematische vrijstelling voor het vak "algemene beginselen van fiscaal recht" in te voegen. Hoewel deze stof opgenomen werd in de personenbelasting en de rechtspersonenbelasting, stelt de Hoge Raad voor in het schriftelijke examen duidelijk te onderscheiden welke vra(a)g(en) de algemene beginselen van fiscaal recht betreft(fen) en de gegradueerden in de boekhouding daarvan vrij te stellen.

- Betreffende de gegradueerden in de fiscaliteit

De Hoge Raad stelt vast dat **de kandidaten ambtshalve van de fiscale vakken zullen worden vrijgesteld** voor zover de in februari/maart 2002 georganiseerde examenzitting geen betrekking heeft op de vier andere vakken.

Deze situatie, die zowel geldt voor de accountants als voor de belastingconsulenten, zal – zoals boven gesteld – opnieuw moeten worden onderzocht in het licht van het nieuwe koninklijk besluit voor degenen die aan het toe-

latingsexamen hebben deelgenomen maar slechts voor een gedeelte van de vakken zijn geslaagd. Enkel de kandidaten, zowel kandidaat-accountants als kandidaat-belastingconsulenten, die voor alle vakken van de examenzitting februari/maart 2002 zullen slagen, zullen tot de stage worden toegelaten, en zullen deze vier fiscale vakken niet moeten afleggen.

- Betreffende de gegradueerden in de rechtspraktijk

De Hoge Raad stelt vast dat **de door de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten voorgestelde vakken niet overeenstemmen met de door de Hoge Raad in zijn advies van 17 mei 2001 geformuleerde voorstellen**.

De stof die aanleiding kan geven tot een systematische vrijstelling voor de gegradueerden in de rechtspraktijk, is volgens de Hoge Raad beperkt tot de volgende vakken:

- algemene beginselen van fiscaal recht
- beginselen van burgerlijk en handelsrecht
- beginselen van arbeidsrecht en socialezekerheidsrecht.

Aangezien de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten de vakken moest herindelen in enerzijds "Vennootschaps- en handelsrecht" en anderzijds "Burgerlijk recht", zouden de kandidaten - gegradueerden in de rechtspraktijk enkel mogen worden vrijgesteld van een gedeelte van de vragen van het vak "Vennootschaps- en handelsrecht", met name van de vragen betreffende het handelsrecht.

De Hoge Raad wenst echter te verduidelijken dat, indien de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten zou moeten beslissen het vak "faillissementsrecht en soortgelijke procedures" onder te brengen in het handelsrecht, de gegradueerden in de

rechtspraktijk slechts kunnen worden vrijgesteld van alle vragen betreffende het handelsrecht, als ze kunnen bewijzen dat de door hen gevolgde opleiding het faillissementsrecht en soortgelijke procedures inhoudt.

4.2. *Universitair onderwijs en hoger onderwijs van het lange type*

- Basiscriteri(um)(a)

Wat het basiscriterium inzake vrijstelling voor de kandidaten die houder zijn van een universitair of gelijkwaardig diploma betreft, stelt de Hoge Raad vast dat **de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten blijkbaar de keuze laat tussen het aantal uren of studiepunten**⁵, terwijl de tabel op blz. 4 van de voor advies overgezonden nota enkel gewag maakt van het vereiste aantal uren.

Er wordt op gewezen dat, hoewel het voor advies aan de Hoge Raad onderworpen voorontwerp van koninklijk besluit deze twee basiscriteria voorziet, **het koninklijk besluit van 20 april 1990** houdende vaststelling van het programma en de voorwaarden voor het bekwaamheidsexamen van accountant, **slechts naar één basiscriterium verwijst, met name het aantal aan het vak bestede uren** (artikel 4, 2de lid).

Voor zover de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten niettemin beide basiscriteria zou willen weerhouden, meent de Hoge Raad dat de kandidaat-leden van bij de aanvang over deze dubbele mogelijkheid moeten worden ingelicht en dat **in elk geval moet worden toegezien op de samenhang van de twee voorgestelde systemen**. Gezien de ontvangen informatie, heeft de Hoge Raad enkel het systeem gebaseerd op het aantal lesuren kunnen onderzoeken.

- Aantal lesuren die recht geven op een vrijstelling

Rekening houdend met de intentie van de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten om er op middellange termijn

naar te streven een gedeelte van de stage samen met het Instituut der Bedrijfsrevisoren te organiseren, heeft de Hoge Raad het voor de verschillende vakken voorgesteld aantal uren onderzocht, een vergelijking gemaakt met het aantal door de Raad van het IBR weerhouden uren en goedkeurend kon vaststellen dat **er een essentiële graad van overeenstemming is tussen de vereisten van de twee Raden**.

Onderstaande tabel vermeldt, louter indicatief, de eisen gesteld door de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren⁶ (in termen van (aantal) uren besteed aan de studie van 17 takken vervat in het toegangsexamen) voor het verlenen van vrijstellingen aan de kandidaat-stagiairs die houder zijn van een universitair of gelijkwaardig diploma:

Code	Materie	Uren
A1	Algemene boekhouding	120
A2	Balansanalyse	60
A3	Analytische boekhouding	90
B1	Vennootschapsrecht	60
B2	Fiscaal recht	45
B3	Burgerlijk recht	45
B4	Handelsrecht	30
B5	Sociaal recht	30
C1	Informatica	120
C2	Bedrijfseconomie	180
C3	Statistiek	120
C4	Financieel beheer	75
D1	Externe controle	75
D2	Consolidatie	30
D3	Interne controle	45
D4	Boekhoudrecht	45
D5	Deontologie	15

Tabel 3 vergelijkt de vakken die van toepassing zijn op de kandidaat-accountants en het aantal uren dat hieraan door de Raad van het IAB wordt verbonden met de vakken die van toepassing zijn op de kandidaat-bedrijfsrevisoren en het aantal uren dat daaraan door de Raad van het IBR wordt verbonden.

5. "Op basis van de aan het advies van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen onderworpen nota wordt voorgesteld hun voor de volgende vakken vrijstelling te verlenen waarbij het vereiste aantal uren of studiepunten wordt vastgesteld (...)", Uittreksel van blz. 4 van de nota met als opschrift "Organisatie van het toelatingsexamen 2002", op 8 oktober 2001 door de Raad van het Instituut van de Accountants en Belastingconsulenten goedgekeurd en op 12 oktober 2001 aan de Voorzitter van de Hoge Raad overgemaakt.

6. Vademecum van de Bedrijfsrevisor – Plichtenleer en controlenormen (1999), Instituut der Bedrijfsrevisoren, Ced-Samsom, p. 56.

Tabel 3

Vakken van het IAB (van toepassing op de kandidaat-accountants)	Uren	IBR-code	Vakken van het IBR (van toepassing op de kandidaat-bedrijfsrevisoren)	Uren
1 Algemene boekhouding	120	A1	Algemeen boekhoude	120
2 Consolidatie	30	D2	Geconsolideerde jaarrekeningen	30
3 Analyse en kritische beoordeling van jaarrekeningen	60	A2	Analyse en kritische bespreking van de jaarrekening	60
4 Analytische boekhouding en management accounting	90	A3	Analytische bedrijfsboekhouding en management accounting (met inbegrip van budgetbeheer en beheerscontrole)	90
5 Vennootschaps- en handelsrecht	90	B1	Vennootschapsrecht	60
		B4	Handelsrecht, met inbegrip van faillissement en concordaten	30
6 Organisatie van de onderneming	15			
7 Beroepsaansprakelijkheid, deontologie, bijzondere opdrachten	15	D5	Rechtsvoorschriften en gedrags- en beroepsregels betreffende de controle en de bedrijfsrevisoren	15
8 Burgerlijk recht	30	B3	Burgerlijk recht	45
9 Sociaal recht	30	B5	Arbeidsrecht en recht van de sociale zekerheid	30
10 Directe fiscaliteit: algemene beginselen van fiscaal recht, personenbelasting, vennootschapsbelasting	120	B2	Fiscaal recht	45
11 Indirecte fiscaliteit: BTW	45			
12 Interne controle	45	D3	Interne control	45
13 Externe controle	75	D1	Accountantsonderzoek	75
14 Informatica	120	C1	Informatie- en informaticasystemen	120
15 Wiskunde en statistiek	120	C3	Wiskunde en statistiek	120
16 Bedrijfseconomie, algemene economie, geld- en kredietwezen	180	C2	Bedrijfseconomie, algemene economie, geld- en kredietwezen	180
17 Beginselen van financieel bedrijfsbeheer	75	C4	Grondbeginselen van financieel bedrijfsbeheer (bijzondere opleiding financieel beheer)	75
		D4	Wetgeving met betrekking tot de jaarrekeningen en de geconsolideerde jaarrekeningen	45

Uit een vergelijking van de twee systemen ten aanzien van de vakken, stelt de Hoge Raad vast dat:

- bepaalde vakken opnieuw werden ingedeeld (vennootschapsrecht, handelsrecht, met inbegrip van faillissement en gerechtelijk akkoord);
- het fiscaal recht in twee vakken werd opgedeeld (directe fiscaliteit en indirecte fiscaliteit);
- het vak “boekhoudkundige en administratieve organisatie van de ondernemingen” specifiek is voor de accountants;
- het vak “boekhoudrecht” niet voorkomt op de huidige lijst van de vakken van het IAB (zie boven, tweede lid van punt 3).

Uit een vergelijking van de twee systemen ten aanzien van de vereiste lesuren, stelt de Hoge Raad vast dat:

- het aantal uren vereist voor het vak burgerlijk recht verschilt naargelang het Instituut (45 uren voor de kandidaat-bedrijfsrevisoren en 30 uren voor de kandidaat-accountants en/of belastingconsulenten). De Hoge Raad begrijpt niet waarom de Raad van het IAB met betrekking tot dit vak een afwijkend standpunt inneemt;
- het aantal uren vereist voor het vak fiscaal recht consequenter is bij het IAB dan bij het IBR. Dit vloeit uiteraard voort uit de integratie van de belastingconsulenten in het IAB. De vergelijking van de 165 uren fiscaliteit (voor de vier fiscale basisvakken), met de 300 uren boekhouding (algemene boekhouding (120 uren), analytische en budgettaire boekhouding (90 uren), analyse van de financiële staten (60 uren), boekhoudrecht (a priori 45 uren) en geconsolideerde jaarrekenin-

gen (30 uren) lijkt volgens de Hoge Raad coherent;

- gezien het totaal aantal vastgestelde uren, er voor de Raad van het IAB a priori geen reden is voor het vak boekhoudrecht meer of minder dan 45 uren te eisen, zijnde het aantal uren dat het IBR heeft vastgesteld;
- voor het vak ‘boekhoudkundige en administratieve organisatie van de onderneming’, dat specifiek is voor de accountants, een vrijstelling kan worden verleend mits de kandidaat-accountant voor dat vak 15 lesuren heeft gevolgd.

Volgens de Hoge Raad is het raadzaam de draagwijdte van dit vak duidelijk te omschrijven zodat de ermee verbandhoudende leergangen kunnen worden aangegeven. Volgens de Hoge Raad kunnen aan deze leergang twee interpretaties worden gegeven: basisbegrippen in management of de organisatie zelf van de administratieve en boekhoudkundige diensten van de ondernemingen.

Aangezien deze opdracht, overeenkomstig artikel 34, 3°, van de wet van 22 april 1999, deel uitmaakt van de werkzaamheden van de accountant, is de Hoge Raad van oordeel dat de tweede interpretatie moet worden weerhouden. De 15 uren die de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten voor dat vak vereist, lijken dan ook gegrond.

Indien niettemin de eerste interpretatie zou worden bijgetreden, is de Hoge Raad van mening dat 15 algemene lesuren management onvoldoende is en wordt voorgesteld het aantal tot 30 lesuren te verhogen.

5. Opmerkingen betreffende het verloop van het examen

De Hoge Raad wenst de aandacht van de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten te vestigen op de **termijnen van informatieverstrekking** van de kandidaat-accountants en/of belastingconsulenten.

Aangezien de nota geen regel bevat met betrekking tot deze termijnen, stelt de Hoge Raad voor dat **degenen** die ingeschreven zijn voor eerste gedeelte van het bekwaamheidsexamen (toelatingsexamen), **uiterlijk een maand vóór de datum van het examen zouden worden ingelicht over de vrijstellingen waarop ze aanspraak kunnen maken en over het statuut van deze vrijstellingen**. Deze termijn van een maand stemt overeen met het voorstel van de Hoge Raad geformuleerd in zijn advies van 17 mei 2001 met betrekking tot het voorontwerp van koninklijk besluit tot regeling van de toegang tot het beroep van de leden van het IAB.

- Daarnaast wil de Hoge Raad de Raad van het IAB erop wijzen dat, voor

zover deze laatste wil ingaan op het voorstel geformuleerd in het advies van de Hoge Raad van 17 mei 2001, **de draagwijdte van bepaalde vakken waarop het toelatingsexamen betrekking heeft, verschilt naargelang het kandidaat-lid accountant dan wel belastingconsulent wil worden**. Het betreft enerzijds de rechtsvoorschriften en gedrags- en beroepsregels (benadering de lege lata) en anderzijds het boekhoudrecht.

Gelet op de door de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten bepaalde herindelingen en de systematische vrijstellingen waarop de gegradueerden aanspraak hebben, moeten bepaalde vakken van het examen eveneens kunnen worden onderverdeeld.

De Hoge Raad stelt voor met deze bijzonderheden rekening te houden door voor de betrokken vakken aan te duiden welke vragen betreffende elke onderverdeling voor een gedeeltelijke vrijstelling in aanmerking komen.

6. Behoorlijk informeren van de examinandi

De Hoge Raad wenst de aandacht van de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten te vestigen op **het belang van de informatie die wordt medegedeeld**:

- aan de kandidaat-stagiairs;
- aan degenen die de wens hebben uitgedrukt de procedure om accountant te worden aan te vangen en ingeschreven zijn voor de examenzitting van februari/maart 2002 vóór de informatie betreffende de vrijstellingen aan de kandidaat-stagiairs wordt medegedeeld;
- aan degenen die niet ingeschreven zijn op de datum dat de informatie

betreffende de vrijstellingen wordt verspreid en zich alsnog voor het toelatingsexamen willen inschrijven⁷.

De twee eerste groepen moeten zo snel mogelijk worden ingelicht door middel van een persoonlijke brief, terwijl de derde groep op voorhand niet kan worden geïdentificeerd. Een persconferentie en een uitgebreide mededeling op de internetsite van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten is derhalve noodzakelijk.

*
* *

7. Dit betreft hoofdzakelijk degenen die uitsluitend de erkenning van de titel van belastingconsulent beogen. Laatstgenoemden meenden immers dat ze de examenzitting na de inwerkingtreding van de nieuwe bepalingen betreffende de toegang tot het beroep moesten afwachten om – geheel of ten dele – aan het examen te kunnen deelnemen. Anderen die accountant en/of belastingconsulent willen worden, wensen zich misschien ook in te schrijven om te kunnen genieten van het door de Raad van het IAB met het oog op de examenzitting van februari/maart 2002 uitgewerkte vrijstellingsstelsel.

De Hoge Raad meent daarenboven dat de noodzakelijke **rechtszekerheid** slechts kan worden bereikt indien de kandidaat-accountants die reeds bepaalde vakken van het toelatingsexamen hebben afgelegd en degenen die deelnemen aan de examen zitting van februari/maart 2002 **duidelijk zijn ingelicht**:

- inzake de door eenieder te maken keuze tussen het toelatingsexamen (en de daarop volgende stage) dat het mogelijk maakt accountant te worden en/of het toelatingsexamen dat het mogelijk maakt belastingconsulent te worden; duidelijke informatie moet worden verspreid inzake de draagwijdte van het toelatingsexamen, de stage en het bekwaamheidsexamen betreffende het voeren van beide titels en betreffende de opdrachten die kunnen worden vervuld bij het behalen van één dezer titels (of van beide titels), en dat vooraleer de kandidaat-stagiairs deze keuze moeten maken;
- inzake het behoud van voorheen behaalde resultaten⁸ (kandidaat-accountants die tijdens één of meerdere vorige examen zitting(en) reeds voor bepaalde vakken geslaagd zijn);
- inzake het recht van alle deelnemers (met inbegrip van degenen die tijdens vorige examen zittingen reeds bepaalde vakken hebben afgelegd) aan de zitting van februari/maart 2002 van het toelatingsexamen, op vrijstellingen voor de vakken die nog moeten worden afgelegd. Dit moet geschieden door vermelding van de toepasselijke regel (die verschilt naargelang de kandidaat houder is van een universitair of gelijkwaardig diploma of van een graduaat) alsmede van de praktische modaliteiten die het genot van deze vrijstellingen mogelijk maken (termijn voor het indienen van het dossier, handtekening van de universitaire of gelijkwaardige instellingen, bij te voegen stukken, enz.). De Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten moet in het bijzonder toezien op de bijzondere behandeling van een kandidaat die niet geslaagd is voor alle vakken, maar

op basis van het voorgestelde vrijstellingssysteem, toch geen vakken meer moet afleggen (datum van aanvang van de bijzondere stage of niet).

- inzake het behoud van voorheen behaalde resultaat door kandidaat-accountants en/of belastingconsulenten die deelgenomen hebben aan de zitting van februari/maart 2002 voor latere zittingen (vakken waarvoor men geslaagd is, moeten niet opnieuw worden afgelegd; wel moet worden vermeld of alle (of bepaalde) vrijstellingen geldig blijven dan wel bij de volgende examen zitting van 2003 aan de nieuwe criteria moeten worden onderworpen).

Het is noodzakelijk in het bijzonder te wijzen op:

- het bijzonder statuut van de vakken waarop het toelatingsexamen geen betrekking heeft (eerste deel van het bekwaamheidsexamen): beginselen van registratie- en successierechten, beginselen van gewestelijke en lokale fiscaliteit, beginselen van Europees en internationaal fiscaal recht en fiscale procedure;
- het bijzonder statuut van de vakken die werden heringedeeld met het oog op het verlenen van vrijstellingen bij de examen zitting van 2001 (algemene beginselen van fiscaal recht, personenbelasting, vennootschapsbelasting, en belasting over de toegevoegde waarde die in twee groepen (directe fiscaliteit en indirecte fiscaliteit) werden onderverdeeld) maar ook op de herindeling van het vennootschaps- en handelsrecht;

- inzake het statuut van de vrijstellingen door de Raad van het IAB in 2002 verleend aan een kandidaat-belastingconsulent om hem toe te laten het toelatingsexamen af te leggen, en zelfs om zijn stage aan te vatten, vóór de inwerkingtreding van het nieuw koninklijk besluit⁹, en nadien zou vragen de titel van accountant te voeren.

8. Dit probleem kan zich stellen bij kandidaat-accountants die tijdens een vorige examen zitting reeds voor bepaalde vakken geslaagd zijn. Als ze voor fiscaliteit geslaagd zijn, moeten ze er duidelijk van worden ingelicht dat deze vrijstelling behouden blijft, ook als ze voor de gelijktijdige stage van accountant en belastingconsulent kiezen.

9. De bedoelde vakken zijn:

- accountantsonderzoek;
- analyse en kritische beoordeling van jaarrekeningen;
- geconsolideerde jaarrekeningen;
- analytische bedrijfsboekhouding en management accounting;
- interne controle;
- boekhoudrecht (deel van de wetgeving op de geconsolideerde jaarrekeningen);
- organisatie van de boekhoudingsdiensten en van de administratieve diensten van de ondernemingen;
- beginselen van wiskunde en statistiek;
- financieel beheer van de ondernemingen, met inbegrip van de analyse met boekhoudtechnische procédés, van de positie en werking van ondernemingen vanuit het oogpunt van hun kredietwaardigheid, rentabiliteit en risico's;
- indien de regering de benadering *de lege lata* volgt: rechtsvoorschriften alsmede gedrags- en beroepsregels betreffende de andere wettelijke opdrachten van de accountant.

7. Behoorlijk informeren van de universitaire en gelijkwaardige onderwijsinstellingen

Met betrekking tot de universitaire en gelijkwaardige diploma's zullen de administratieve diensten van de betrokken instellingen worden verzocht de door de kandidaat-accountants en/of belastingconsulenten behoorlijk ingevulde dossiers te paraferen.

De Hoge Raad wenst de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten erop te wijzen dat, niettegenstaande het voorgestelde systeem nauwelijks afwijkt van het systeem toegepast door het Instituut der Bedrijfsrevisoren, **men dient toe te zien op het behoorlijk informeren van de betrokken faculteiten**, in dit geval en voornamelijk de faculteiten van de economische en rechtswetenschappen.

De Hoge Raad wenst **in het bijzonder** te benadrukken dat **de vertegenwoordigers van de rechtsfaculteiten** slechts terloops geconfronteerd worden met het vrijstellingssysteem van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten, terwijl de belastingconsulenten veelal uit deze faculteiten komen.

De Hoge Raad stelt de Raad van het Instituut van de Accountants en de

belastingconsulenten voor de Voorzitter(s) en de Administratieve Secretaris(sen) van de betrokken faculteiten **zo snel mogelijk te informeren**.

De Hoge Raad vindt het eveneens bijzonder raadzaam de instellingen voor universitair en gelijkwaardig onderwijs **in het bijzonder in te lichten omtrent de vakken die specifiek zijn voor de accountants en/of belastingconsulenten**:

- de onderverdeling van het vak “fiscaal recht” in directe fiscaliteit en indirecte fiscaliteit en de bijzondere behandeling van de algemene fiscale leergangen;
- de draagwijdte van het vak “organisatie van de onderneming” dat specifiek bestemd is voor de accountants en dat voortvloeit uit de werkzaamheden van de accountant zoals bepaald in artikel 34 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen^o;
- de herindeling van de vakken “handelsrecht” en “vennootschapsrecht” en, in voorkomend geval, het belang van onderricht in het vak “faillissementsrecht en soortgelijke procedures”.

1. De werkzaamheden van accountant bestaan erin, in privé-ondernemingen, openbare instellingen of voor rekening van elke belanghebbende persoon of instelling, de volgende opdrachten uit te voeren

(...)

3° boekhoudkundige en administratieve diensten bij ondernemingen organiseren en advies verstrekken inzake boekhoudkundige en administratieve organisatie bij ondernemingen;

(...)

(uittreksel uit artikel 34 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen).

Bijlage I

Voorontwerp van koninklijk besluit van ... betreffende het toelatingsexamen, de stage en het bekwaamheidsexamen van accountant en/of belastingconsulent (simulatie op basis van het advies door de Hoge Raad uitgebracht op 17 mei 2001).

Art. 3 § 1. Het toelatingsexamen tot de stage van accountant heeft betrekking op volgende vakken:

- accountantsonderzoek;
- analyse en kritische beoordeling van de jaarrekening;
- algemene boekhouding;
- geconsolideerde jaarrekeningen;
- analytische bedrijfsboekhouding en management accounting;
- interne controle;
- wetgeving op de jaarrekeningen en de geconsolideerde jaarrekeningen;
- organisatie van de boekhoudingsdiensten en van de administratieve diensten van de ondernemingen;
- beginselen van wiskunde en statistiek;
- financieel bedrijfsbeheer van de ondernemingen, met inbegrip van de analyse met boekhoudtechnische procédés, van de positie en werking van ondernemingen vanuit het oogpunt van hun kredietwaardigheid, rentabiliteit en risico's;
- algemene beginselen van fiscaal recht;
- personenbelasting;
- vennootschapsbelasting;
- belasting over de toegevoegde waarde;
- beginselen van registratie- en successierechten;
- beginselen van Gewestelijke en lokale fiscaliteit;
- beginselen van Europees en internationaal fiscaal recht;
- fiscale procedure
- benadering *de lege lata* rechtsvoorschriften alsmede gedrags- en beroepsregels betreffende de accountancy, het fiscaal advies en de andere wettelijke opdrachten van de accountant en de belastingconsulent;
- benadering *de lege ferenda*;
- rechtsvoorschriften alsmede gedrags- en beroepsregels betreffende de accountancy, het belastingadvies en

de wettelijke controle van de boekhoudbescheiden;

- vennootschapsrecht en wetgeving betreffende de ondernemingen in moeilijkheden;
- beginselen van burgerlijk en handelsrecht;
- beginselen van arbeidsrecht en van socialezekerheidsrecht;
- beginselen van bedrijfseconomie, algemene economie, geld- en kredietwezen;
- informatie- en informaticasystemen.

(...)

§ 2. Het toelatingsexamen tot de stage van belastingconsulent heeft betrekking op volgende vakken:

- algemene boekhouding;
  - wetgeving op de jaarrekeningen;
  - algemene beginselen van fiscaal recht;
  - personenbelasting;
  - vennootschapsbelasting;
  - belasting over de toegevoegde waarde;
  - beginselen van registratie- en successierechten;
  - beginselen van Gewestelijke en lokale fiscaliteit;
  - beginselen van Europees en internationaal fiscaal recht;
  - fiscale procedure;
  - benadering *de lege lata* rechtsvoorschriften alsmede gedrags- en beroepsregels betreffende de accountancy, het fiscaal advies en de andere wettelijke opdrachten van de belastingconsulent;
  - benadering *de lege ferenda* rechtsvoorschriften alsmede gedrags- en beroepsregels betreffende de accountancy, het belastingadvies en de wettelijke controle van de boekhoudbescheiden;
  - vennootschapsrecht en wetgeving betreffende de ondernemingen in moeilijkheden;
  - beginselen van burgerlijk en handelsrecht;
  - beginselen van arbeidsrecht en van socialezekerheidsrecht;
  - beginselen van bedrijfseconomie, algemene economie, geld- en kredietwezen;
  - informatie- en informaticasystemen.
- (...)

Bijlage II:

Vergelijking van het huidige koninklijk besluit betreffende de toegang tot het beroep met het door de Hoge Raad onderzochte voorontwerp van koninklijk besluit

Koninklijk besluit van 20 april 1990 houdende vaststelling van het programma en de voorwaarden voor het bekwaamheidsexamen van accountant (B.S. van 26 april 1990)

Het eerste gedeelte van het bekwaamheidsexamen heeft betrekking op volgende vakken (artikel 3, § 1):

a)

1 accountantsonderzoek

2 analyse en kritische beoordeling van jaarrekeningen

3 algemene boekhouding, met inbegrip van de wetgeving op de boekhouding en de jaarrekeningen van de ondernemingen

4 geconsolideerde jaarrekeningen, met inbegrip van de wettelijke regels die ter zake toepasselijk zijn

5 analytische bedrijfsboekhouding en management accounting

6 interne controle

7 normen voor de opstelling van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen alsmede methoden voor de waardering van activa en passiva en voor de bepaling van het resultaat

8 rechtsvoorschriften alsmede gedrags- en beroepsregels betreffende de accountancy en de wettelijke controle van boekhoudbescheiden en de daarmee gelaste controleurs

9 organisatie van de boekhoudingsdiensten en van de administratieve diensten van de ondernemingen

Voorontwerp van het koninklijk besluit van ... betreffende het toelatingsexamen, de stage en het bekwaamheidsexamen van accountant en/of belastingconsulent (simulatie op basis van het advies door de Hoge Raad uitgebracht op 17 mei 2001)

Het toelatingsexamen tot de stage van accountant heeft betrekking op volgende vakken (artikel 3, § 1):

1 accountantsonderzoek

2 analyse en kritische beoordeling van jaarrekeningen

3 algemene boekhouding

4 geconsolideerde jaarrekeningen

5 analytische boekhouding en management accounting

6 interne controle

7 wetgeving op de jaarrekeningen en de geconsolideerde jaarrekeningen

19 benadering *de lege lata*
rechtsvoorschriften alsmede gedrags- en beroepsregels betreffende de accountancy, het fiscaal advies en de andere wettelijke opdrachten van de accountant en de belastingconsulent;
benadering *de lege ferenda*
rechtsvoorschriften alsmede gedrags- en beroepsregels betreffende de accountancy, het belastingadvies en de wettelijke controle van de boekhoudbescheiden

8 organisatie van de boekhoudingsdiensten en van de administratieve diensten van de ondernemingen

Bijlage II:

Vergelijking van het huidige koninklijk besluit betreffende de toegang tot het beroep met het door de Hoge Raad onderzochte voorontwerp van koninklijk besluit (vervolg)

b) voor zover voor de accountancy en de controle van de jaarrekeningen van belang

1 faillissementsrecht en soortgelijke procedures

2 belastingrecht

3 burgerlijk en handelsrecht met inbegrip van vennootschapsrecht

4 arbeidsrecht en recht van de sociale zekerheid

5 informatie- en informaticasystemen

6 bedrijfseconomie, algemene economie, geld- en kredietwezen

7 wiskunde en statistiek

8 grondbeginselen van financieel bedrijfsbeheer met inbegrip van de controle van de jaarrekeningen

20. vennootschapsrecht en wetgeving betreffende de ondernemingen in moeilijkheden;

11 algemene beginselen van fiscaal recht

12 personenbelasting

13 vennootschapsbelasting

14 belasting over de toegevoegde waarde

15 beginselen van registratie- en successierechten

16 beginselen van Gewestelijke en lokale fiscaliteit

17 beginselen van Europees en internationaal fiscaal recht

18 fiscale procedure

21 beginselen van burgerlijk en handelsrecht

24 beginselen van arbeidsrecht en socialezekerheidsrecht

17 informatie- en informaticasystemen

23 bedrijfseconomie, algemene economie, geld- en kredietwezen

9 beginselen van wiskunde en statistiek

10 financieel beheer van de ondernemingen, met inbegrip van de analyse met boekhoudtechnische procédés, van de positie en werking van ondernemingen vanuit het oogpunt van hun kredietwaardigheid, rentabiliteit en risico's